

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO

TOIMINTAKERTOMUS 2009

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO

Suomen käsityön museo on käsityön ja
käsinteollisuuden valtakunnallinen
erikoismuseo - ihmisten ja tiedon
kohtauspaikka.

Museossa on myös kaksi erikoisosastoa: Suomen kansallispukukeskus sekä Konservointikeskus.

Suomen käsityön museo ja Suomen kansallispukukeskus

Toimisto:

Kilpisenkatu 12, 40100 Jyväskylä,
puh.014- 266 4380

E-mail:craftmuseum@jkl.fi

E-mail:etunimi.sukunimi@jkl.fi

<http://www.craftmuseum.fi/> ja www.kansallispukukeskus.fi

Näyttelyt: Kauppakatu 25, 40100 Jyväskylä

Konservointikeskus

Salmirannantie 3, 40520 Jyväskylä,
puh. 014-266 4383

E-mail: konservointikeskus@jkl.fi

www.konservointikeskus.fi

Toimitus: Simo Kotilainen

SISÄLLYS

Lukijalle	4
1. Menneisyys	5
2. Erikoismuseotoiminta	5
3. Näyttelyt	6
4. Museokasvatus	13
5. Kokoelmat	15
6. Suomen kansallispukukeskus	19
7. Konservointikeskus	21
8. Projektit, tutkimukset ja julkaisut	21
9. Viestintä ja markkinointi	25
10. Museo ja yleisö	26
11. Tapahtumat	27
12. Museokauppa	28
13. Hallinto	28
14. Henkilöstö	29
15. Jäsenyydet	28
16. Tilat	30
17. Talous	31

LUKIJALLE

Kulunut vuosi oli museolle pitkästä aikaa poikkeuksellinen, sillä museo sai kertomusvuona pientä lisäystä määrärahoihinsa monen säästövuoden jälkeen. Lisämäärärahat kohdennettiin tutkimukseen ja konservointiin, mutta myös museon muut vastuualueet saivat pienen lisäyksen määrärahoihinsa. Määrärahat mahdollistivat vihdoin suunnitelmallisen konservoinnin aloittamisen. Museon viime vuosina huimasti kasvaneet valtionosuudet eivät kuitenkaan edelleenkään siirtyneet täysimääräisinä museon käyttöön.

Merkittävää museon toiminnan kannalta oli myös Jyväskylän museopalveluiden yhteisen Koelmakeskuksen valmistuminen syksyllä. Esineistön pakkaus alkoi jo keväällä ja museon puu- ja metalliesineistö saatiin muutettua uusiin tiloihin syksyn aikana ja myös museomestari sai uudet verstaatilat. Esineistön järjestely uusissa säilytystiloissa jäi pääsääntöisesti kesken määrärahojen puuttuessa.

Suomen käsityön museon ja Suomen kansallispukukeskuksen kävijämäärä jatkoi edelleen vuonna 2005 alkanutta kasvuaan. Museossa vieraili vuonna 2009 yhteensä 37 919 kävijää.

Vuoden suosituin näyttely oli museon vuoden kesänäyttely Arabia 135, jossa kävi 8841 näyttelyvierasta. Ite lennossa näyttelyssä kävi 8119 kävijää, Helmi Vuorelma Oy 100 näyttelyssä 6028 kävijää ja Ilmarisen perilliset - Taidesevät 30 vuotta näyttelyssä 4661 kävijää. Huomattavaa on myös museon tuottamien kiertonäyttelyiden kävijämäärä, sillä museon näyttelyissä muualla Suomessa kävi yli 21 000 näyttelyvierasta.

Vuosi oli museolle kiireinen, sillä museon tiloissa järjestettiin vuoden aikana kaikkiaan 24 näyttelyä. Lisäksi museon perusnäyttelyjen uudistustyöt jatkuivat edelleen pienimuotoisesti koko vuoden ja uusi Aistitila valmistui. Näyttelyihin kävi tutustumassa vuoden aikana 271 ryhmää. Museo on myös merkittävä käyntikohde lapsille ja nuorille: museossa vieraili koulu- ja opiskelijaryhmiä 71 ja opiskelijaryhmiä 81. Museon tapahtumissa oli vuoden aikana 13 641 kävijää.

Verkkosivustot ja sähköiset palvelut sekä perinteinen tietopalvelu ovat edelleen tärkeä osa museon toimintoja. Tietopalvelukontakteja museon eri toimintoihin tai toimipisteisiin oli vuoden aikana kaikkiaan 47 834. Verkossa olevia museon esine, arkisto ym. tietokantoja käytti kertomusvuonna noin 6 400 käyttäjää. Aineistojen täydennykset verkkoon ja uudet verkkosivustot työllistivät myös henkilökuntaa.

Simo Kotilainen

1. MENNEISYYS

Keisarillinen senaatti teki päätöksen museon perustamisesta 14.12.1888. Käsityön museo toimi vuosina 1890-1908 Helsingissä Taideteollisuusmuseon yhteydessä ja Suomen Taideteollisuusyhdistyksen alaisuudessa. Puutyönopettaja Vera Hjelt osti ensimmäiset 619 esinettä kokoelmiin Pariisin maailmannäyttelystä vuonna 1889. Kokoelmia kartutettiin vuoteen 1906 asti pääasiassa ulkomaisilla esineillä ja työvälaineillä.

Vuonna 1908 museo siirtyi Valtion kotiteollisuustoimiston hallintaan ja 1910-1920 -luvuilla Valtion kotiteollisuusmuseolla, kuten museota siihen aikaan kutsuttiin, oli omat näyttelytilat ja kirjasto. Kotiteollisuustoimiston tilanpuutteen vuoksi museon esineet siirtyivät uudelleen Taideteollisuusmuseoon vuosiksi 1928-1933. Varastoituna esineet olivat vuoteen 1982 asti muutamaa kokoelmista koottua näyttelyä lukuun ottamatta.

Museo avattiin uudelleen yleisölle Jyväskylässä 10.6.1983 nimellä Suomen kotiteollisuusmuseo ja sen ylläpitäjiksi tulivat Jyväskylän kaupunki ja opetusministeriö. Vuonna 1992 museon yhteyteen perustettiin Suomen kansallispukukeskus ja saman vuoden lopussa museo nimettiin viiden ensimmäisen museon joukossa valtakunnalliseksi erikoismuseoksi. Konservointikeskus siirtyi museon hallintaan vuonna 1995. Museon nimi muutettiin Suomen käsityön museoksi 1.1.1997 alkaen. Näin palattiin museon alkuperäiseen nimeen. Kesällä 2000 museo aloitti toimintansa peruskorjatuissa tiloissa keskellä kaupunkia.

2. ERIKOISMUSEOTOIMINTA

Suomen käsityön museo toimii valtakunnallisena käsityön ja käsiteollisuuden erikoismuseona, jonka tehtäviin kuuluu huolehtia erikoisalansa museokokoelmien valtakunnallisten rekisterien ylläpidosta sekä samaa erikoisalaa edustavien museoiden yhteistyöstä. Erikoismuseoiden tulee perusnäyttelyissään antaa kattava kuva omasta erikoisalastaan, tuottaa alansa näyttelyitä, myös kiertonäyttelyitä, sekä luoda ja ylläpitää yhteyksiä alan korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin ja alalla toimiviin yhdistyksiin ja järjestöihin. Lisäksi museoiden tulee luoda kansainvälisiä yhteyksiä ja seurata kansainvälistä kehitystä. Museo on saanut toimintaansa opetusministeriöltä harkinnanvaraista yleisavustusta 125 000 euroa.

Maaliskuussa 2008 sovittiin Museoviraston ja Suomen käsityön museon välisissä neuvotteiluissa Suomen käsityön museon valtakunnallisesta toiminnasta vuosina 2008-2011. Painopisteiksi tulivat museon erikoisalalla näyttelytoiminta mukaan lukien kiertonäyttelytoiminta, tutkimus-, tallennus- ja dokumentointityö sekä kulttuuriperintökasvatus. Muita painopisteitä ovat kokoelmapolitiikka, ajantasaiset tietokannat verkossa, kansallispukutietouden edistäminen ja valtakunnallisten konservointi- ja neuvontapalveluiden tuottaminen.

Kertomusvuonna museon tuottamien valtakunnallisten kiertonäyttelyiden kävijämäärä oli edelleen hyvä, sillä muualla kuin museossa esillä olleissa näyttelyissä kävi yli 21 000 näyttelyvierasta. Ks. kohta Näyttelyt/kiertonäyttelyt.

Vuoden näyttelytoiminnalle oli kuvaavaa tiivis yhteistyö ja voimavarojen yhdistäminen museon ja monien eri toimijoiden kesken. Yhteistyössä oli mukana eri puolilta Suomea mm. ammatti-

käsityöläisiä, alan harrastajia, museoita, yhdistyksiä sekä lukuisa joukko eriasteisia oppilaitoksia.

Museon, Konservointikeskuksen ja Kansallispuukokeskuksen tietopalvelut toimivat valtakunnallisesti. Museolla on vapaassa Internet käytössä yli 75 000 viitettä seitsemässä oman alansa eri tietokannassa: alan tutkimukset, bibliografiat ja arkistot, kansallispuvut sekä museon kirjasto ja esine- ja valokuvakokoelmat. Tietokantoja käytti vuoden aikana lähes 6 400 kävijää ja museon verkkosivuston etusivulla oli 27 316 kävijää. Yhteensä museon eri yksiköiden (museo, Kansallispuukokeskus, Konservointikeskus, Kansallispuvut.fi) etusivuilla kävi vuoden aikana 47 420 kävijää.

Yhteensä tietopalvelukontakteja museon eri toimintoihin tai toimipisteisiin oli vuoden aikana kaikkiaan 47834.

Museon, Kansallispuukokeskuksen ja Konservointikeskuksen henkilökunta on konsultoinut muita museoita ja yhteisöjä museoammattillisissa kysymyksissä sekä mm. Polydoc-tietokantaohjelman käyttöön liittyvissä kysymyksissä.

3. NÄYTTELYT

Museon vaihtuvien näyttelyiden tiloissa jatkettiin syksyllä 2006 alkanutta tilojen selkeytystä ja ja opasteseinä toteutettiin. Jonas Hakanimen suunnittelema kylttien ja opasteiden uudistus valmistui myös kertomusvuonna. Toteutus kuitenkin siirtyi seuraavaan vuoteen.

Perusnäyttely

Museon vuonna 2000 valmistuneeseen pohjakerroksen perusnäyttelyyn *Käsityössä elämän tuntu* valmistui toinen kattaus esineiden vaihdon osalta. Lähes kaikki näyttelyn esineet on vaihdettu vaiheittain kolmen vuoden aikana. Perusnäyttelyn vitriineistä ja esineistä Mikko Auerniitty kuvasi 250 kuvaa, joita käytetään museon markkinoinnissa, verkkonäyttelyissä ja julkaisuissa. Kaikkia aisteja pääsee kokeilemaan perusnäyttelyn valmistuneessa Aistitilaosiossa.

Museon vuoden 2009 käsityöläiseksi valittiin tekstiilisuunnittelija Helbe Pajarin Vernum Oystä. Pajari valmistaa käsintehtyjä Paratiisipukuja eli kuolinpaitoja. Pajarin kuolinpaitoja oli esillä perusnäyttelyssä ja hän piti myös luennon kuolinpaitojen valmistuksesta 7.4.2009

VAIHTUVAT NÄYTTELYT

20.12.2008- 8.3.2009 Ilmarisen perilliset - Taidesepät ry 30 vuotta

Ilmarisen perilliset -juhlanäyttely esitteli ikaikaisen sepän ammatin nykyaikaista osaamista ja sitä, kuinka perinteikäs ammatti on sopeutunut nykyisen yhteiskunnan tarpeiden mukaiseksi. Sepän ammatti on aina elänyt ympäröivän todellisuutensa palvelijana. Näyttelyssä oli esillä neljänkymmenen taidesepän töitä eri puolilta Suomea. Mukana oli myös vuonna 2007 edesmenneen, legendaarisen Kauko Moision taoksia.

Taidesepät on pieni, mutta näkyvä ammattikunta, jolla on pitkä ja ansiokas historia takanaan. Moderni taideseppä on metallialan huippuammattilainen, jonka töissä yhdistyvät sekä materiaalin että muodon hallinta. Sepät luovat yksilöllisiä ja kestäviä esineitä, jotka ovat laadukkaita niin esteettisesti, funktionaalisesti kuin teknisestikin. Taidesepän työnkuva ulottuu aina valtavista teräsrakenteista pieniin erikoistyökaluhihin ja koruihin. Perinteisesti sepäntyöhön liitetty takominen on vain pieni, mutta tärkeä osa kokonaisuutta.

Ilmarisen perilliset -näyttelyn tuottivat yhteistyössä Suomen käsityön museo ja Taidesepät ry. Näyttelyn suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi työryhmä, johon kuuluivat:

Samuli Alonen, seppä

Mikko Auerniitty, valokuvaaja

Raija Manninen, museolehtori, Suomen käsityön museo

Antti Nieminen, seppä, Taidesepät ry:n puheenjohtaja

Mikko Oikari, intendentti, Suomen käsityön museo

Sirpa Sergejeff, kouluttaja, Jyväskylän ammattiopisto

Tanno Tamminen, Taidesepät ry:n näyttelyvastaava / metallialan opettaja, Jyväskylän ammattiopisto

Näyttelyteksteistä vastasivat yhteistyössä Suomen käsityön museo ja Antti Nieminen. Näyttelyarkkitehtuurista vastasivat Suomen käsityön museon lisäksi Jyväskylän ammattiopiston opettajat Sirpa Sergejeff ja Tanno Tamminen. Näyttelyn graafisesta ilmeestä vastasi AD Krista Jännäri, Mainospalvelu Kristasta Oy.

Näyttelyn toteutuksessa oli museon henkilökunnan apuna opiskelijoita seuraavista koulutusohjelmista:

Jyväskylän aikuisopisto, Esinesuunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelma, Kalusteala.

Jyväskylän ammattiopisto, Hyvinvointi ja kulttuuri, Esinesuunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelma, Metalliala.

Ilmarisen perilliset -näyttely avautui yleisölle 20.12.2008. Näyttelyn avajaisia ja samalla Taidesepät ry:n syntymäpäiviä vietettiin 9.1.2009. Näyttelyn avasivat Taidesepät ry:n ensimmäinen puheenjohtaja Jocke Stjernvall ja nykyinen puheenjohtaja Antti Nieminen. Merkkivuoden kunniaksi Taidesepät ry julkaisi näyttelyyn liittyvän Ilmarisen perilliset -juhlakirjan.

Ilmarisen perilliset -näyttelyn aikana museossa vieraili 4661 kävijää.

19.3.-24.5.2009 ITE Lennossa

Mistä on lentävät lehmät tehty?

Maitotonkista,

mopon bensatankeista,

polkupyörän sarvista ja

perämoottoreista.

Niistä on lentävät lehmät tehty.

Suomen käsityön museon ITE Lennossa -näyttelyä siivittivät ITE-taiteilijat ja heidän lentämisen ihmeeseen liittyvät taideteoksensa. Taiteilija Veli Granö toimi näyttelyn kuraattorina ja

kokosi teoksia neljäلتätoista ITE-taiteilijalta eri puolilta Suomea. Näyttely liittyi kuuden jyvaskyläläisen museon yhteiseen Lentämisen ihme -teemaan.

ITE -taiteilijat ovat itse oppineita taiteentekijöitä, joiden töissä kantavana voimana on itsensä toteuttaminen, ilmaisemisen vimma ja mielikuvituksen lento. Usein koko heidän elämänpiirinsä ja elämäntapansakin ovat käsitettävissä taiteeksi. ITE -lyhenne syntyy sanoista Itse Tehty Elämä. Kuvaavaa töille ovat monipuolinen materiaalien käyttö, ennakkoluuloton yhdistely sekä töiden omaperäisyys. Kaikki tekniikat, niiden yhdistelmät ja materiaalit ovat sallittuja. Tekoprosessi on taiteilijalle vähintään yhtä tärkeä kuin itse lopputulos.

Näyttelyssä oli esillä teoksia Irja Aliselta Porista, Kalevi Argillanderilta Pihlputaalta, Väinö Haloselta Vuokatista, Heikki Junnolta Kärsämäeltä, Alpo Koivumäeltä Kauhajoelta, Veikko Kuhnolta Saarijärveltä, Ilmari Lehtiseltä Espoosta, Matti Lepistöltä Pattijoelta, Petri Martikaiselta Kemiöstä, Helinä Savoselta Saarijärveltä, Seppo Suomensyrjältä Villähteestä, Ari-Matti Teräväiseltä Paavolasta, Jussi Tukiaiselta Ristiinasta ja Vesa Väänäselä Heinolasta. Taide-teosten lisäksi näyttelyssä oli esillä sanginjokelaisen Raimo Päätalosin kierrätysmateriaaleista itse tekemä lentokone. Useimmista näyttelyn taiteilijoista oli esillä videoaineistoa, jonka olivat kuvanneet ja koostaneet Veli Granö, Erkki Pirtola ja Olavi Lahtela.

ITE Lennossa –näyttelyn yhteyteen rakennettiin TUSINA -paja, jossa asiakkaat pystyivät päästämään mielikuvituksensa lentoon ja valmistamaan itse oman näkemyksensä lentämisen ihmeestä. Valittavana oli kaksitoista erilaista materiaalia ja niiden työstämiseen tarvittavia työvälineitä. Valmiin työn sai ottaa mukaan kotiin tai nimellä varustettuna liittää osaksi näyttelyä. 28.4.2009- 24.5.2009 välisenä aikana TUSINA-pajan seinällä oli kooste Jyvaskylän kaupungin kuvataidekoulun oppilaiden valmistamista lintukodeista ja niiden asukkaista.

Näyttelyyn liittyi 17.4. Pönttö omasta päästä -työpaja. Batiikkitaiteilija Sirpa Hasan ohjauksessa valmistui pönttö kaikenlaisille lentäville puutarhan sisustukseen. Lisäksi koululaisryhmille oli ohjattuja työpajoja.

Näyttelyarkkitehtuurista vastasi Veli Granö ja näyttelyn graafisesta ilmeestä Tuomas Laitinen. Näyttely-yhteistyössä oli mukana Maaseudun sivistysliitto.

Näyttelyn avattiin museoiden yhteisessä tapahtumassa Aren aukioilla ja Kolmikulmassa. Näyttelyiden avaajina toimivat kaupunginjohtaja Markku Anderson ja professori Janne Vilku-na.

ITE Lennossa -näyttelyn aikana museossa vieraili 8 119 kävijää.

Lentämisen ihme yhteishanke

Lentämisen ihme oli valtakunnallisestikin ainutlaatuisen laaja yhteistyöhanke. Jyvaskylän museotoimeen kuuluvien Jyvaskylän taidemuseon, Keski-Suomen museon ja Suomen käsityön museon lisäksi näyttely-yhteistyössä olivat mukana Keski-Suomen ilmailumuseo, Alvar Aalto museo ja Jyvaskylän yliopiston museon luonnontieteellinen osasto (Keski-Suomen luontomuseo). Jokaisessa museossa nähtiin näyttely teemalla Lentämisen ihme, ja näyttelyiden välillä toteutettiin teosvaihtoa. Näin pyrittiin saamaan kunkin museon oma kohdeyleisö kiinnostu-

maan myös muista, itselle kenties vieraammista museoista. ITE Lennossa näyttelyssä oli esillä Keski-Suomen ilmailumuseosta Raimo Pääntalon valmistama lentokone, Jyväskylän taidemuseosta Ina Collianderin grafiikanvedos ja Keski-Suomen luontomuseosta täytettyjä lintuja.

Lentämisen ihmeeseen liittyi runsaasti erilaisia tapahtumia aina luennoista linturetkiin ja illanviettoihin. Vapaaehtoisista koottu, lähes sadan hengen kokoinen Siipeilijät-ryhmä osallistui monella tapaa Lentämisen ihmeen oheistapahtumien järjestelyihin. Paitsi museoita ja Siipeilijöitä, yhteistyössä oli mukana suuri joukko yksityishenkilöitä, yhdistyksiä ja yrityksiä.

Lentämisen ihmeen aikana museoissa vierailleet saivat kerätä leimoja Lentolupakirjaan, jolla pystyi osallistumaan arvontaan. Kaikissa kuudessa museossa vierailleiden kesken arvottiin pääpalkintona Aeronautin lahjoittama kuumailmapallolento kahdelle.

Museoiden yhteisen Lentämisen ihmeen koki lähes 30 000 näyttelyvierasta.

11.6.-13.9.2009 Arabia 135 keramiikka - taide - teollisuus

Arabia 135 -näyttelyssä oli esillä Arabian suosittuja astia- ja koristemalleja yrityksen historian ensi päivän tuotteista viime vuosikymmenten ja vuosien monikäyttöisiin funktionaalisiin sarjoihin kuten Kilta, Valencia, Arctica, Koko ja monet muut. Näyttelyssä esiteltiin myös Arabian uutuussarja Runo. Näyttelyssä oli esillä keramiikkatietoutta eri materiaaleista sekä valmistus- ja koristelumenetelmistä.

Paitsi käyttökeramiikkaa, näyttely esitteli koosteen Arabian taideosaston taiteilijoiden töistä vuosien varrelta. Edustettuna heistä olivat mm. Friedl Holzer-Kjellberg, Toini Muona, Michael Schilkin, Birger Kaipainen, Rut Bryk, Kyllikki Salmenhaara, Aune Siimes, Dorrit von Fieandt, Heljä Liukko-Sundström, Kati Tuominen-Niittylä ja Pekka Paikkari.

Arabia 135 -näyttelyn tuotti Designmuseo. Näyttelyn arkkitehtina toimi Harri Kivilinna Designmuseosta ja näyttelyn graafisesta ilmeestä vastasi Tiina Leino. Arabia 135 -näyttelyn avasi Designmuseon johtaja Marianne Aav.

Näyttelyyn liittyi teemapäivä perjantaina 12.6.2009. FM Susanna Vakkari luennoi otsikolla *Suosittu Arabia 135 vuotta* sekä esitteli näyttelyn. Museon uudistuneessa avoinPAJAssa kuvataiteilija Marja Kolu ohjasi nonstop-mosaiikkityöpajaa. Kaikille museon asiakkaille järjestettiin kahvitarjoilu.

ARABIA 135 -näyttelyn aikana museossa vieraili 8841 kävijää.

1.10.- 5.12.2009 Vuorelma 100 - arjessa ja juhlassa

Helmi Vuorelma Oy on perinteikäs lahtelainen yritys, jolla on 100-vuotinen historia käsi- ja taideteollisuusosalalla. Yritys tunnetaan monien sukupolvien ajalta suomalaisten kotien kaunistajana ja värikkäiden kansallispukujen valmistajana.

Suomen käsityön museon tuottama näyttely esitteli yrityksen historiaa, perinnettä ja nykypäivää. Esillä oli runsaasti muistoja herätteleviä tuotteita eri aikakausilta, kuten täkänöitä, kuultokudoksia, ryijyjä ja kansallispukuja sekä tämän päivän saunatekstiilejä, ryijyjä ja muita seinätekstiilejä. Näyttely esitteli yrityksen merkittäviä suunnittelijoita ja heidän töitään, mm. Maija Kolsi-Mäkelän ja Maija-Liisa Forss-Heinosen. Heidän tuotannostaan oli esillä värikäs otos luonnoksia, suunnitelmia ja sisustustekstiilejä. Näyttelyyn liittyi kevään 2009 aikana Vuorelmaan liittyvien muistojen, valokuvien sekä esinelahjoitusten keruu. Näyttelyssä esillä oleva aineisto oli peräisin museon omista kokoelmista, Helmi Vuorelma Oy:ltä sekä yksityishenkilöiltä, lähinnä Vuorelman suvulta.

Museokauppa laajeni näyttelyn ajaksi museon toiseen kerrokseen, jonne pystytettiin tämän päivän tuotteita myyvä VUORELMA-puoti. Vuorelma 100 -näyttelyn kunniaksi museo tuotti oman Helmi-malliston, johon kuului museolehtori Raija Mannisen ideoima Vuorelman kansallispukukankaista valmistetut käsilaukut ja napit.

Suomen käsityön museossa ja Suomen kansallispukukeskuksessa tapahtuu Kansallispuvun 124-vuotissyntymäpäivää vietetään 10.10. 2009, jolloin juhlan värikästä antia ovat luento, kansallispukunäytös ja kansallispukumateriaalien myyntitori. Samana päivänä avataan kansallispuvun taitajien, äidin ja tyttären, Tuula Tanttula-Murton ja Soja Murto-Hartikaisen näyttely Helmoissa kansallispukukeskuksen Kujalla. Syksyn aikana kuullaan yhteensä kolme luentoa Vuorelmaan liittyen. Luentosarjan toteuttavat yhteistyössä Suomen käsityön museo ja Jyväskylän kansalaisopisto.

Näyttely tuotettiin yhteistyössä Helmi Vuorelma Oy:n kanssa. Näyttelyarkkitehtina toimi Anne Saarikoski ja näyttelyn graafisesta ilmeestä vastasi Tiina Leino. Näyttelyn avasi Käsi- ja taide-teollisuusliitto Taito ry:n toiminnanjohtaja Marketta Luutonen.

Vuorelma 100 -näyttelyyn liittyi luentosarja, joka tuotettiin yhteistyössä Jyväskylän kansalaisopiston kanssa:

10.10.2009 Keski-Suomen naisen kansallispuvun historiaa
Tiina Heinonen, KM, artonomi, vaatetuksen opettaja

28.10.2009 Neitolinnusta kanavamaisemiin
Riitta Latvala-Erkkilä, TaM, KteO

11.11.2009 Helmi Vuorelma - urauurtava naisryrittäjä 1900-luvun alussa
Kristiina Vuorelma-Aho, senioriryrittäjä

VUORELMA 100 -näyttelyn aikana museossa vieraili 6028 kävijää.

23.12.2009 - 23.5.2010 Paperista taidetta

Paperi yllätti näyttelyssä henkeäsalpaavalla herkkyydellään ja voimakkuudellaan. Paperitaide tehdään paperista, ei paperille. Paperitaide syntyi Amerikassa 1940-luvulla ja rantautui Eurooppaan 1960-luvulla. Suomen ensimmäiset paperitaidenäyttelyt esiteltiin 1980-luvulla.

Paperitaiteen kehitys on kulkenut selkeästi omia reittejään Atlantin valtameren molemmin puolin. Eurooppalaiset paperitaiteilijat ovat hyödyntäneet teoksissaan teollisesti valmistettua paperia, kun taas amerikkalaiset ovat käyttäneet monipuolisesti käsintehtyä paperimassaa. Paperitaide sijoittuu luontevasti taiteen ja taideteollisuuden eri osa-alueille. Paperista tehdyt taideteokset voivat olla massamaalauksia, paperileikkauksia, tilataideteoksia tai paperiveistoksia. Taiteilijat ja taidekäsityöläiset käyttävät tänä päivänä paperia monipuolisesti oman taiteellisen ilmaisunsa välineenä.

Paperista taidetta -kutsunäyttelyssä Suomen eturivin paperitaiteilijat esittelivät ajankohtaisia teoksiaan. Näyttelykokonaisuudessa oli mukana tuttuja tekijöitä ja nuoria lahjakkuuksia, sekä ripaus kansainvälistä taidetta.

Näyttelyssä teoksiaan esittelivät: Reeta Ek, Eija Isojärvi, Sirpa Kivilompolo, Nithikul Nimkulrat, Kai Rentola, Susanna Sallinen, Janna Syvänoja, Maisa Turunen-Wiklund, Merja Winqvist sekä Simon Schubert Saksasta.

Näyttelyn kokosi museon henkilökunnasta koottu näyttelytyöryhmä, johon kuuluivat Raija Manninen, Hannele Hakanen ja Mikko Oikari. Näyttelyn graafisesta ilmeestä vastasi Krista Jännäri. Näyttely-yhteistyössä oli mukana Galleria upstairs, Berlin Saksasta. Näyttelyn avasi UPM Kymmenen kulttuurisäätiön toiminnanjohtaja, Eero Niinikoski.

MUUT NÄYTTELYT:

GALLERIANÄYTTELYT

Gallerian tarkoituksena on herätellä ohikulkijoita käsityön ajankohtaisiin ilmiöihin niin ammattilaisen, harrastajan kuin taiteenkin näkökulmasta sekä houkutella kävijöitä piipahtamaan museoon. Galleria näkyy valaistuna kävelykadulle 24 tuntia vuorokaudessa. Galleriaan on aina vapaa pääsy.

Eeva-Liisa Salmelin: Antiikin kolme naista 9.1.-8.3.	3694 kävijää
Nithikul Nimkulrat 11.3.-31.5.	7329 kävijää
Norsu goes North 3.6.-30.8.	7827 kävijää
Koruja yöstä - Marja Arolan koruja 2.9.-15.11.	6324 kävijää

NÄYTÖNPAIKAN NÄYTTELYT 2009

Kilpisenkadulla museon toimistotilojen sisäänkäynnin molemmin puolin olevat suuret näyteikkunat muodostavat Näytönpaikan – ikkunanäyttelytilan.

8.1.-1.2.2009

MONSTERIUM – HIRVIÖLÄ, monstereiden adoptiokeskus.

3.2. – 1.3. 2009 MANALANMÄELTÄ

Artesaaniopiskelija Anne-Mari Savolaisen ja seppä Markus Aholan yhteisnäyttely.

3.3. - 29.3. 2009 UUDET TUULET PUHALTAVAT

Artesaaniopiskelijat Johanna Härkönen ja Kaisa Kivekäs esittelivät töitään yhteisnäyttelyssä.

31.3 - 26.4. 2009 Puuta ja vähän muuta. ARTESAANIOPISKELIJOIDEN JANI PELLONPÄÄN JA ANNA PUNAMÄEN YHTEISNÄYTTELY.

28.4. - 24.5.2009 KEVÄÄN KERTOMAA. Jyväskylän aikuisopiston artesaaniopiskelijoiden töitä - Maija Pihlainen, Piia Taipalus Leila Korhonen ja Olga Olonen.

26.5. - 2.8.2009 KÄSILLÄ TAITOA - ILOA MUOTOA, aika - tila – avaruus. Taitokäsityökoulun kesänäyttely.

4.8. - 30.8.2009 Jyväskylän kaupungin kansalaisopiston kuvataidekoulun oppilasnäyttely.

1.9. - 25.9.2009 Sinussa. Marika Tynnismaan tekstiilimuotokuvia.

29.9.-22.10.2009 TUNTEIDEN KIRJOJA. Kokeilevan tilkkutyön ryhmä *Neulaiset* esittelivät käsin sidottuja kirjoja.

24.10.-19.11.2009 NAISESTA MUODOKSI. Nadja Arppen keraamisia naisveistoksia.

23.11.2009 - 5.1.2010 DIFFERENT STORIES. Melitina Balabinin ja Johanna Halmeen korutaide.

KIERTONÄYTTELYT

Suomen käsityön museon valtakunnallista vaikuttavuutta lisättiin näyttelyiden kierrättämisellä. Museo sai kertomusvuonna Opetusministeriöltä avustusta kiertonäyttelytoiminnan kehittämiseen. Tuen turvin internetiin laadittiin Suomen käsityön museon lainattavista näyttelyistä oma sivusto, joka suunnattiin näyttelyiden lainaajille (www.craftmuseum.fi/kiertonayttelyt). Sivuston avulla lainaaja saa kattavan tietopaketin näyttelyn sisällöstä, lainausehdoista, aikatauluista, rakenteista, kuljetuksista, markkinointiaineistosta, opetusmateriaaleista jne. Sivuston ansiosta näyttelyiden lainaus on helpottunut merkittävästi, kun kaikki tarvittava tieto on nopeasti käsillä yhdessä osoitteessa. Opetusministeriön tuella on myös parannettu kiertonäyttelyiden saavutettavuutta ja käytettävyyttä mm. digitaalisten sisältöjen käyttöympäristöjä automatisoimalla.

Vuoden 2009 aikana Suomen käsityön museon tuottamissa kiertonäyttelyissä vieraili 21 496 kävijää seuraavilla paikkakunnilla:

Väristyksiä:

13.11.2008 - 28.2.2009 Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo (1445 kävijää)

19.9. - 8.11.2009 Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu (2450 kävijää)

Poron jäljillä:

6.2. - 15.3.2009 Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulu (1 222 kävijää)

13.5. - 20.9.2009 Kuopion luonnontieteellinen museo (12 104 kävijää)

1.10.2009 - 28.2.2010 Kierikki, Yli-li (1 561 kävijää vuoden 2009 puolella)

Paina Puuta – Sitting on Green Gold:

3.2. - 26.4.2009 LUSTO - Suomen Metsämuseo, Punkaharju (2 714 kävijää)

4. MUSEOKASVATUS

Valtakunnallista toimintaa

Museovirasto myönsi Suomen käsityön museolle 18 000 euroa KUKAKO, Kulttuuria kaikista kolkista hankkeeseen vuodelle 2009. KUKAKON tavoitteena on kannustaa lapsia havainnoidaan niin omaa kuin toistenkin roolia kulttuuriperinnön muotoutumisessa. KUKAKON suunnittelu aloitettiin syksyllä 2006. Internetin kautta muodostui toimiva oppimisyhteisö keväällä 2008, joka päättyi keväällä 2009. Syksyllä 2009 resurssit suunnattiin pysyvän toimintamallin luomiseen ja tehtiin kulttuuriperintöön liittyviä tehtäviä yhdessä luokanopettaja Marita Riikosen kanssa. KUKAKOa ovat olleet toteuttamassa projektityöntekijöinä Anu Norola ja Ellinoora Auvinen.

Museo solmi yhteistyösopimuksen Vanhustyön keskusliiton kanssa. Museo tarjoaa yhdelle Ystäväpiiriryhmälle maksuttomat kokoontumistilat projektin aikana. Vanhustyön keskusliiton Ystäväpiiritoiminta hyödyntää Suomen käsityön museon asiantuntemusta mm. ryhmäopastuksissa, tulevilla Ystäväpiirikoulutuksissa sekä alue mentorointi ohjauksissa ja tapaamisissa tarpeen mukaan. Lisäksi Vanhustyön keskusliiton Ystäväpiiri kannustaa jo ohjattuja ryhmiä vierailemaan museossa madaltaen näin ikäihmisten osallistumiskynnystä ja tukien itsenäistä ja aktiivista toimimista. Lisäksi se markkinoi museon tuottamaa lainattavaa Ryijysalkkua.

Suomen käsityön museon käsityöläisten joulutorille haki 56 käsityöläistä eri puolilta Suomea. Myyjiksi valittiin 34 ja teemana oli ekodesign.

Marjo Ahonen-Kolu, Anne Vesanto ja Raija Manninen kirjoittivat artikkelin ”*Parhaimmat kuvat on otettu ryijyn edessä*” – lähikuva Suomen käsityön museon ryijyaineistosta Designmuseon tuottamaan RYIJY! The Finnish Ryijy-Rug -kirjaan.

Museon verkkosivut uudistettiin ja luotiin uutta sisältöä varsinkin museokäynti ja tapahtuma osioihin. Keski-Suomi muotoilee 08 -näyttelyn aineiston pohjalta työstettiin muotoilua käsittelevää nettisivustoa. Samoin työstettiin käsityöohjeita museon pajaan ja mukaan ostettavaksi. Kolmeenkymmeneen työhjeeseen on kuvattu työvaiheet ja kirjoitettu ohjeet. Aiheina mm: Kinnasneulatekniikalla kännykkäkotelo, lankarullasta traktori tai peltipurkista salaattiotimet

Paikallinen yhteistyö

Kuluneena vuonna aloitettiin Jyväskylän museopalvelujen museopedagoginen strategiatyö. Jyväskylän taidemuseon ja Keski-Suomen museon ja Käsityön museon museolehtorit koontuivat keskenään neljä kertaa ja neljässä eri tilaisuudessa kuultiin sidosryhmien tulevaisuuden visioita ja odotuksia museoiden suhteen. Strategiatyötä esiteltiin museolehtoriapäivillä 11.11.2009 Turussa.

Tammikuussa museossa järjestettiin Muotoiluklinikka, jossa arvioitiin Jyväskylän ammattiopiston käsi- ja taideteollisuusalan mestarin tutkintoaan suorittavien huopatekijöiden tuotteita.

Opiskelijat tulivat eri puolilta Suomea. Arvioijina olivat muotoilun läänintaitelija Kaija Savolainen ja museolehtori Raija Manninen.

Museolehtori osallistui vuoden aikana yhdeksän käsi- ja taideteollisuusalan opiskelijan näytönarviointiin ja toimi alan opiskelijoiden harjoittelun ohjaajana.

Ryijysalkkua on lainattu vanhusten kerhoihin ja palvelutaloihin. Salkusta on saatu hyvää palautetta ja niitä on toivottu lisää eri aiheista. Museo on ollut mukana Jyväskylän kaupungin työryhmässä, pohtimassa ikääntyvien ihmisten kulttuuripalveluja.

Yhdessä KIPakat-neulojaryhmän kanssa järjestettiin Ystävänäpäivänä *Sydän*-tapahtuma. Tapahtumassa valmistettiin eri tekniikoilla sydämiä, jotka myytiin Rompetorin aikana. Kertynyt tuotto 170 euroa lahjoitettiin lyhentämättömänä Monikulttuurisen perhekahvilan *Monimessin* käsityötoimintaan.

Museo oli mukana järjestämässä Jyväskylän tilkkukillan kanssa kansallista tilkkutapahtumaa 21.–22.3.2009. Laajavuorella. Vastapalveluksi tilkkukilta valmisti museokauppaan 10 kappaletta Helmi-malliston käsilaukkuja, jotka valmistettiin Vuorelman kansallispuukankaista.

Toisen asteen koulutuksen kanssa on käynnistetty ILE-hanketta (*ILE – opinnot Ilmaisutaidosta elämäntaito!*), jossa yhteistyökumppanit kuten museot saavat ILE- oppimisympäristön kautta pysyvän yhteyden toisen asteen opiskelijoihin ja opettajiin sekä näkyvyyttä omalle erityisosaamisen alueelleen. Syksyn aikana päivitettiin nuorille suunnattua museoesitettä, jota ILE-opiskelijat pääsivät tekovaiheessa kommentoimaan.

HUMAKin opiskelijat tekivät museon PAJAAN markkinointisuunnitelman. Keväällä Lentämissen ihme-näyttelyssä vieraili 682 toisluokkalaista. He tutustuivat näyttelyihin ja rakensivat itse oman lentohärvelinsä.

Yhteistyötä jatkettiin kansalaisopistojen kanssa. Jyvälän (Setlementtiliikkeen) kansalaisopiston kanssa jatkettiin Mennään lankaan -esitelmiä. Esitelmien aiheina olivat haarukkapitsi ja kiinteillä silmukoilla virkkaaminen. Jyväskylän työväenopiston kanssa järjestettiin luennot: Eeva-Liisa Salmelin: Villat ja pellavat tekstiilitaiteeksi sekä Hanna Korhonen: Colores de Oaxaca – meksikolaisia perinneasuja.

Museolehtori piti Taitomaa.fi – verkkokaupan avajaisluennon Helsingissä 22.9. ja tutustui elokuussa käsityöfestivaaleihin Budapestissä. Matkan järjesti Taitosaari 3 -hanke Saarijärveltä.

5. KOKOELMAT

5.1 Esinekokoelmat

Kokoelmien hoidon ulkoiset olosuhteet paranivat vuoden 2009 aikana, kun Jyväskylän kaupungin museoiden yhteinen kokoelma- ja konservointikeskus -peruskorjausprojekti valmistui syyskuussa. Suomen käsityön museolla esineistöä pakattiin alkuvuosi ja sen siirto aloitettiin heti syyskuun alussa. Siirtotyö saatiin päätökseen vuodenvaihteeseen mennessä. Esineistön

järjestely jäi suurelta osin uusissa tiloissa tekemättä määrärahojen puuttuessa. Muutosta johdun yleisö- ja asiakaspalvelu suljettiin esinekokoelmien osalta syyskuun alusta loppuvuodeksi.

Esinekokoelmien luettelointi eteni alkuvuonna pakkauksen yhteydessä jonkin verran, pääpainon ollessa pakkaamisessa. Valokuvaamattoman esineistön digitaalista kuvausta jatkettiin samalla, kun tekstiilien säilytystilaa järjestettiin ja toisaalta kovia materiaaleja pakattiin muuttoa varten. Niiden osalta järjestely uusissa säilytystiloissa jatkuu.

Esinekokoelmat karttuivat kertomusvuonna 29 päänumerolla, joista 24 on lahjoituksia ja ostoja viisi.

Osa ostoista kuten Helbe Pajarin kuolinpaidat ja Ranko-designin Reino-kotikengät hankittiin perusnäyttelyn uudistuksen yhteydessä. Aikaisempaa kaislatyökokoelmaa täydentämään hankittiin uustuotantona valmistettu Jättipukki. Taiteilija Markku Piriltä ostettiin valokuvateos Sielunvaellus Tampereella esillä olleesta 30-vuotisjuhlanäyttelystä. Näyttelyn palautuksen yhteydessä museo sai lahjoituksena Markku Pirin Vallilalle suunnitteleman kangasmalliston.

Kokoelmiin lahjoitettua vanhempaa aineistoa ovat mm. itämainen matto, ryijyt, pienikoiset tekstiilit sekä pukeutumiseen liittyvä esineistö. Lisäksi kokoelmiin lahjoitettiin käsi- ja taideteollisuusliiton historiallista materiaalia. Taidekäsityöalalta niitä olivat keramiikkataiteilija Caroline Slotten maisemalautanen ja sisustusarkkitehti Sami Kallion ompelutekniikalla valmistama tuoli.

Valtakunnallisuus huomioiden harkintaa noudattaen museoon lahjoitettua esineistöä otettiin vastaan ja noudettiin myös muilta paikkakunnilta.

Hailuotoon tehtiin aineiston tallennusmatka, joka liittyi museon kokoelmista valittuun tarinalliseen esineeseen, tikkuripaitaan. Tavoitteena oli nostaa esiin esimerkkinä esine, johon liittyy yleisöä kiinnostava henkilökohtainen taustatarina sekä kulttuurinen konteksti.

Museologian opiskelijoiden kanssa tehtiin yhteistyötä nykytallennusharjoitukseen liittyen tarjoamalla heille aiheita ja ohjaamalla heitä. Museologian perusopintoihin liittyen heidän 6 viikon harjoitteluunsa liittyi ohjausta. Myös työvoimatoimiston ja kaupungin työllistämiä perehdytettiin kokoelmatyöhön ja luettelointiin erimittaisina ajanjaksoina.

Kaikkiaan esineitä luuteloitiin tai tietoja täydennettiin vuoden aikana yhteensä 650 esineen osalta. Museon kokoelmissa oli kertomusvuoden päättyessä digitoitu noin 25 050 esineen tiedot. Noin 12 000:n tietokoneelle luuteloitun esineen tietojen yhteyteen on liitetty digitaalinen tunnistuskuvat esineestä. Kansallispuukokeskuksen kokoelmassa on 1 785 luuteloitua esinettä.

Museon esinekokoelmien tietoja voi selailta myös internetin kautta. Museon kokoelmaselainta käytti vuoden aikana noin 6 400 henkilöä.

Yhteydenottoja tietopalveluun elokuun loppuun mennessä oli keskimäärin 5 kuukautta kohden.

Museon kokoelmapoliittinen ohjelma valmistui esinekokoelmien osalta toukokuun aikana. Ohjelmaa päivitetään ja täydennetään.

Kokoelmien turvallisuutta kehitettiin sekä säilytys- että näyttelytiloissa siirtymällä kosteus- ja lämpötilojen mittauksessa entisistä hiusmittareista digitaalisiin dataloggereiden käyttöön. Tuhohyönteisansojen paikat kartoitettiin ja niihin sijoitettiin ansat puolivuotiseksi periodiksi kontrollia varten.

Kuluvan vuoden aikana osallistuttiin seminaareihin kuten kansallismuseon järjestämään TAKO- eli tallennus- ja kokoelmaseminaariin ja museoliiton ajankohtaisseminaareihin aineistojen digitalisoinnista. Hämeenlinnan historiallisen museon konservointilaitokseen ja Wetterhoffin tekstiilikokoelmiin tehtiin opintokäynti.

Suomen käsityön museon kokoelmalainaus oli vilkasta kuluneen vuoden aikana. Alkuvuodesta palautuivat harnesk-kangaspuut näyttelylainasta Tampereelta, jossa ne olivat esillä Dora Jung -näyttelyssä Vapriikissa 5.12.2007 – 1.3.2009. Jyväskylän museoiden yhteisnäyttelyhankkeeseen Lentämisen ihme liittyen Keski-Suomen luontomuseossa oli lainassa naavaeläimiä Ihmeellisiä lentäjiä –näyttelyssä 19.3.-30.8.2009. Ateneumin taidemuseon Kalevala -juhlanäyttelyyn 27.2.–9.8.2009 lainattiin penkkiryijy ja Designmuseon Ryijy! -näyttelyyn 5.6.-27.9.2009 yhteensä 20 ryijyä. Tampereen taidemuseon järjestämässä Markku Pirin 30-vuotisjuhlanäyttelyssä Elämän työ oli lainassa yhteensä noin 250 esinettä 5.9.-1.11.2009. Kaikki esineet olivat lainatessa konservattorin tarkastamia ja näyttelykuntoon huoltamia.

Museon perusnäyttelyn uudistus jatkui kuluvana vuonna ja kokoelmaesineistöä näyttelyssä vaihdettiin. Esineistöä haettiin säilytystiloista ja vastaavasti palautettiin säilytystiloihin kuvattuina ja tarkastettuina.

Museon tuottamassa vaihtuvassa näyttelyssä Vuorelma 100 - Arjessa ja juhlassa esiteltiin Vuorelma-kokoelman esineistöä 1.10.-5.12. 2009. Esillä oli etupäässä esiliinoja ja huiveja, yhteensä esineitä omista kokoelmista 76 kpl.

Museo osallistui Designmuseon toimittamaan Ryijy! –julkaisuun artikkelillaan ”Parhaimmat kuvat on otettu ryijyn edessä” – lähikuva Suomen käsityön museon ryijyaineistosta. Työryhmässä olivat mukana Marjo Ahonen-Kolu, Raija Manninen ja Anne Vesanto.

LAHJOITTAJAT:

Parhaimmat kiitokset kaikille museotoimintaa lahjoituksin tukeneille.

Etula, Anna
Fagerholm, Tea
Kallio, Sami
Lehtinen, Anneli
Piri, Markku
Seppälä, Irma-Asta
Slotte, Caroline
Suomen Kulttuurirahasto

5.2. Arkisto ja kirjasto

Arkistossa jatkettiin normaalia asiakaspalvelua, järjestämistä ja luettelointia. Tilan käydessä yhä niukemmaksi oli osa materiaalista pakattava ja siirrettävä arkistosta muihin säilytystiloihin. Vuoden aikana suurimman tapahtuman arkistossa aiheutti museon omia kokoelmia hyödyntänyt Helmi Vuorelma 100 vuotta – näyttely. Kokoelman 1500 piirustuksen joukosta poimittiin esille yrityksessä työskennelleiden taiteilijoiden, Maija Kolsi-Mäkelän ja Maija-Liisa Forss-Heinosen luonnos- ja työpiirustuksia.

Tietokantojen hallintaan ja kehittämiseen liittyen työn alle otettiin niitä koskevan ohjeistuksen uusiminen ja tarkentaminen. Samalla täydennettiin tietokantojen sisältämiä kenttiä niiltä osin kuin katsottiin se tarpeelliseksi. Kokonaisuudessaan työ liittyy arkiston toimintaperiaatteiden ja –tapojen määrittelyyn, ja se jatkuu kuluvaan vuoteen.

Kirjastossa ja tietopalvelussa etsittiin vastauksia kysymyksiin mm. erilaisista tekstiilikäsityksistä ja niiden malleista, käsiteollisuustuotteista ja niiden historiasta sekä käsityön alalla vaikuttaneista henkilöistä. Tietopalvelua käytti 61 asiakasta. Kirjastossa oli vuoden 2009 lopussa 6447 luetteloitua nimekettä. Muiden tietokantojen luetteloidun aineiston määrä ja kartunta vuoden lopussa oli seuraava:

arkisto: 1065, 34
piirustukset: 5522, 9
lehtileikkeet: 4508
tutkimus: 16 277

Ryijytietokannan tilanne elää ja muuttuu tarkistusten vuoksi koko ajan, joten lukumäärän arviointi ei ole mielekäästä.

Arkistoon lahjoittivat:

Haavisto, Mariella
Kaskinen, Maarit
Koivunen, Emilia
Krapu, Erja

Lepistö, Merja
 Mononen, Ritva-Liisa
 Muurela, Sirkka
 Mäkinen, Sonja
 Niittymäki, Hanna
 Nykopp, Piitu
 Piri, Markku
 Pohjonen, Riina
 Punta, Mari
 Ranta-Suomela, Eila
 Rautiala, marjatta
 Roiha, Lotta
 Räihä, Mari
 Saarema, Kirsi
 Sarakontu, Leena
 Sarja-Kolu, Anne
 Tuokila, Hanna, Tampereen museot
 Tiainen, Johanna
 Topi-Hulmi-Lumento, Arja-Maija
 Vanhanen, Heidi
 Västilä, Juha

Kirjastoon lahjoittivat:

Julkaisunvaihtorenkaaseen kuuluvien lisäksi
 Kankaanpää, Tauri
 Kuusankosken kaupunki
 Leppänen, Rolf
 Heikkilä-Palo, Liisa, Kallioinen, Raija/Maaseudun sivistysliitto
 Opetushallitus
 Orvola, Heikki
 Poikonen, Ossi
 Taito Itä-Suomi ry
 UPM Kymmene

5.3. Kuva-arkisto

Vuoden 2009 lopussa valokuva-arkistossa oli 29 375 luetteloitua valokuvaa. Aikaisempien vuosien dialle kuvattua aineistoa seulottiin odottamaan digitointia ja luettelointia. Skannausta tehtiin määräaikaisen työntekijän toimesta.

Museon valokuva-arkiston kartunta koostui pääasiassa museon oman, monitahoisen toiminnan tallentamisesta. Muu kartunta muodostui lähinnä museologian nykytallennuksen myötä tulleesta materiaalista, johon lukeutui esim. Jyväskylän Taito-keskuksen ja käsityökoulun dokumentointi.

Kuva-arkistoon lahjoittivat:

Kaskinen, Maarit
 Krapu, Erja
 Lepistö, Merja
 Mäkinen, Sonja
 Niittymäki, Hanna
 Pohjonen, Riina
 Punta, Mari
 Räihä, Mari
 Vanhanen, Heidi
 Västilä, Juha

6. SUOMEN KANSALLISPUKUKESKUS

Kansallispukukeskuksen pääasiallinen tehtävä on kansallispukuihin liittyvän tiedon ja taidon esille tuominen, sekä kansallispukuihin liittyvän tiedon kokoaminen. Tämä tapahtuu perusnäyttelyn ja vaihtuvien näyttelyiden, opastusten, tietopalvelutoiminnan, työnäytösten ja työpaikkojen avulla.

Kansallispukukeskus toimii Jyväskylän kaupungin ja Suomen kansallispukuneuvoston välisen vuonna 1992 tehdyn perustamissopimuksen pohjalla. Jatkosopimus allekirjoitettiin alkuvuodesta 2003. Sopimuksen mukaan 92 kansallispukujen mallikappaletta deponoitiin Suomen käsityön museoon.

Kansallispukukeskuksen tietopalvelussa on tietoa ja kirjallisuutta kaikkiaan noin 400 suomalaisesta kansallispuvusta, niiden hankinnasta ja valmistuksesta. Kansallispukukeskuksessa on myös mahdollisuus tutustua tietoon muinaispuvuista ja Suomen vähemmistöjen pukeutumisesta. Tietopalvelussa voi omatoimisesti tutustua kansallispukuja käsittelevään materiaaliin museon aukioloaikoina.

Kansallispukukeskuksessa vastattiin vuoden aikana 189 tietopalvelukyselyyn.

Kansallispukukeskuksen näyttelyt

Kansallispukukeskus esittelee kansallispukuperinnettä kahdella eri näyttelyllä. Perusnäyttely Komeasti juhlaan esittelee suomalaisten kansallispukujen historiaa ja nykypäivää eri puolilta Suomea olevien esimerkkien avulla.

Kansallispukukeskuksen tietopalvelun edustalla olevalla Kujalla esitellään kansallispukuja sekä muita vaatetukseen ja perinteiseen pukeutumiseen liittyviä ilmiöitä lyhytaikaisissa vaihtuvissa näyttelyissä.

Kansallispukukeskuksen tapahtumat

Kansallispuvun syntymäpäiviä vietettiin 10.10 samalla kun Helmoissa -näyttely avattiin. Syntymäpäivää juhlistettiin kansallispukutavaroiden myyntitorilla, kansallispukunäytöksellä, sekä kansantanssiesityksellä. Syntymäpäivänä järjestettiin myös Tiina Heinosen luento Keski-Suomen kansallispuvun historiasta. Luento järjestettiin yhteistyössä Jyväskylän kansalais-

opiston kanssa ja se aloitti Kauneimmat kansallispuvut –luentosarjan. Luento oli myös yksi osa Vuorelma 100-näyttelyn luentosarjaa. Kansallispuvun syntymäpäiville osallistui ennätyskelliset 740 kävijää ja luennolle 94 kuuntelijaa.

Kansallispukekukkeskus osallistui myös Vuorelma 100 – arjessa ja juhlassa näyttelyyn. Helmi Vuorelma on ollut Suomen suurin kansallispuukujen välittäjä.

Yläkaupungin yö tapahtumassa 16.5. teemana oli pukeutuminen ja kansallispukekukkeskuksen amanuenssi piti kaksi opastusta Komeasti juhlaan -perusnäyttelyssä.

Kansallispukuihin liittyviä opastuksia järjestettiin esim. vaatetusalan opiskelijoille.

6.1 Kansallispukekukkeskuksen kokoelmat

Kansallispukekukkeskuksen kokoelmiin lahjoitettiin kansallispuukuja, niiden osia sekä muuta kansallispukuihin liittyvää materiaalia.

Kansallispukekukkeskukseen 2009 lahjoittaneet:

Eloranta, Varpu
 Ikkela, Rolf
 Järvinen, Pirkko
 Korhonen, Laura
 Mäkinen, Mervi
 Oikari, Mikko
 Perhonen-Pirttiniemi, Sari
 Vaherva, Ritva

6.2 KUJALLA -pukukohtauksia

Kuja-näyttelytilassa oli esillä 14.9.2008-2.2.2009 Paitaa, raitaa ja rukkasia- näyttely, joka oli Suomen kansallispukuneuvoston 30-vuotisjuhlanäyttely. Näyttelyssä vieraili kaikkiaan 19827 asiakasta.

6.2.-4.10.2009 esiteltiin helsinkiläisten Kerttu ja Rolf Ikkelan valmistamia kansallispuukuisia nukkeja. Nukkenäyttelyyn tutustui 21370 vierailijaa.

10.10.2009 avautui Helmoissa –näyttely, joka esittelee äidin ja tyttären, Tuula Tanttula-Murron ja Soja Murto -Hartikaisen uraa kansallispukuvalmistajina.

7. KONSERVONTIKESKUS

Konservointikeskuksen erikoisalana on vanhojen ja uusien arvotekstiilien konservointi sekä varovaista käsittelyä ja poikkeuksellisia työmenetelmiä vaatavien tekstiilien huolto ja puhdistus. Konservointikeskuksen asiakkaita myös neuvotaan tekstiilien ja muiden arvokkaiden esineiden säilytyksessä ja esillepanossa. Osa Konservointikeskuksen asiakkaista on yksityis-

henkilöitä, osa muita museoita sekä erilaisia yhteisöjä, seurakuntia tai liikelaitoksia, joiden hallussa on yksittäinen arvotekstiili tai laajempi kokoelma.

Vuoden 2009 aikana Konservointikeskuksessa tutkittiin, huollettiin tai konservoitiin 77 esinettä, joista 11 kpl oli museon Vuorelma 100 -näyttelyn ryijyjä ja kuvakudoksia. Muu konservoitu esineistö sisälsi mm. tekstiilitaidetta, lippuja, mattoja, seinätekstiileitä sekä eräitä erityisen arvokkaita kirkkotekstiileitä. Konservointikeskuksessa kuntotarkastettiin sekä osin myös huollettiin ja pakattiin kolmen lainanäyttelyn esineet, yhteensä 540 kpl.

Konservointikeskuksessa vastattiin vuoden aikana 133 tietopalvelukysymykseen. Neuvonta- ja koulutustoimintaan kuuluivat myös vuoden aikana pidetyt useat luennot ja kurssiopetus. Konservointikeskuksen sivuilla verkossa kävi vuoden aikana lähes tuhat tiedonhakijaa.

8. PROJEKTIT, TUTKIMUKSET JA JULKAISUT

Avoin museo

Vuonna 2003 aloitettua Avoin museo -projektia on jatkettu yhdessä kuuden keskisuomalaisen museon kanssa opetusministeriön tukemana. Projektin viimeisen vaiheen vetovastuu oli Suomen käsityön museolla.

Tavoitteena on tuottaa helposti saavutettavaa materiaalia verkkoon. Projektissa valmistui mm. mukana olevien museoiden yhteinen kokoelmaselain ja tietokantoja siirrettiin verkkoon kaikilta museoilta. Lisäksi sivustolle saatiin ohjeet museokäyntiä varten. Yhteisen vuotuisjuhlasivuston teko aloitettiin joulua koskevan aineiston kokoamisella. Sivusto julkistettiin vuonna ennen Joulua 2009. Avoin museo -sivustolla vieraili vuoden aikana 121 088 yksittäistä kävijää, yhteensä ladattuja sivuja oli 414 686 kappaletta.

Kulissien takaa -hanke

Museoimisprosessien avoimempaan ja saavutettavampaan esittämiseen tähtäävässä Kulissien takaa -hankkeessa pyrittiin löytämään uusia välineitä herättää kävijöiden mielenkiinto museota ja kulttuuriperintöä kohtaan. Pari vuotta sitten Museoviraston tuen turvin aloitetussa hankkeessa kokoelma- ja konservointityötä esiteltiin uudella sivustolla, joka valmistui vuonna 2009. Museon puolelta projektia koordinoi Marjo Ahonen-Kolu. Sivuston alkuperäinen toimittaja ei pystynyt hanketta toteuttamaan ja sen vei loppuun yksinkertaistetussa muodossa Timo Veijalainen.

Lentämisen ihme- ITE –lennossa

Museo oli mukana Jyväskylän museotoimen yhteisessä Lentämisen ihme -näyttelyhankkeessa. Suomen käsityön museo kokosi ITE –lennossa –nimisen ITE –taidenäyttelyn. Näyttelyn kuraattorina toimi Veli Granö, joka tuntee laajalti suomalaista ITE-taiteilijakenttää. Granö on myös ITE-taiteen tutkimuksen veteraaneja Suomessa.

Näyttelyyn koottiin taiteilijoita eri puolilta Suomea. Taiteilijoiden töiden tuli jollain tavoin liittyä lentämiseen, ilmailuun tai avaruuteen. Teosten aihepiirit vaihtelivat humanoideista ja linnuista aina maailmankaikkeuteen ja Matti Nykäseen.

Näyttelyssä oli teoksia viideltätoista taiteilijalta. Kaikista näyttelyyn kutsutuista taiteilijoista ei ollut taustatietoja ja valokuvia, joten päädyttiin yhdistämään taiteilijahaastattelut, kuvaukset ja näyttelyiden noudot.

Saarijärveläisen Helinä Savosen haastattelu tehtiin yhdessä Saarijärven museon amanuenssi Merja Yliojan kanssa. Mikko Oikari ja Seija Hahl vierailivat pihtiputaalaisen Kalevi Argillanderin, saarijärveläisen Veikko Kuhnnon, sotkamolaisen Väinö Halosen, nummijärveläisen Alpo Koivumäen, pattijokelaisen Matti Lepistön ja raahelaisen Ari-Matti Teräväisen luona.

Teosten hakumatkoilla taiteilijoita haastateltiin ja valokuvattiin näyttelyesittelyjä varten. Näyttelyn toteutuksessa tehtiin yhteistyötä Jyväskylän museotoimen ohella Maaseudun sivistysliiton, Kaustisen ITE-taiteen museon, Keski-Suomen ilmailumuseon ja Saarijärven museon kanssa.

Tutkija Marjo-Riitta Simpanen kirjoitti näyttelyyn artikkelin lte-taiteen ja käsityön välisestä suhteesta. Museologian opiskelija Johanna Tiainen teki oman museologian nykytallennusharjoituksensa haastatteleamalla näyttelyn kuraattoria – ITE-tutkija, valokuvaaja Veli Granötä.

Vuorelma 100 -näyttelyprojekti

Vuorelma 100 –näyttelyn suunnittelutyö aloitettiin syksyllä 2008. Suomen käsityön museo, Suomen kansallispukekkeskus ja Helmi Vuorelma Oy toteuttivat syksyllä 2009 Vuorelma 100 -juhlanäyttelyn.

Näyttelysuunnittelu ja rakennus tehtiin yhteistyössä Vuorelman suvun ja Vuorelma Osakeyhtiön kanssa. Museon omaa Vuorelma- ja Kolsi-Mäkelä arkistomateriaalia ja esineistöä täydennettiin tarvittavin osin yrityksen aineistolla. Vuorelma 100-näyttelyprojektin aikana perehdyttiin erityisesti Helmi Vuorelman henkilöhistoriaan ja sen vaikutukseen koko yrityksen toimintaan ja yrityskuvan muodostumiseen. Vuorelma Oy:n toimitiloissa Lahdessa ja Kärkölässä vierailivat amanuenssit Marja Liisa Väisänen ja Seija Hahl useaan otteeseen kevään, kesän ja syksyn 2009 aikana.

Keväällä 2009 haastateltiin yrityksen entistä suunnittelijaa Maija-Liisa Forss-Heinosta. Museon arkistossa on laaja kokoelma sekä edesmenneen Maija Kolsi-Mäkelän, että haastatellun Forss-Heinosen tekstiililuonnoksia ja piirustuksia. Forss-Heinonen sai museolta kopion tiedostosta, johon oli koottuna museossa olevat hänen piirustuksensa ja luonnoksensa. Toukokuussa vierailtiin yrityksen eläkeläisten kuukausittaisessa tapaamisessa eli markkinakahveilla. Tapaamisessa entiset ja muutama nykyinen työntekijä muistelivat vilkkaasti menneiden vuosikymmenten toimintoja aina Helmi Vuorelman ajalta saakka.

Näyttelysuunnittelun yhteydessä museolle lainattiin esineistön ohella arkisto- ja valokuvamateriaalia. Materiaalin avulla täydennettiin museon Vuorelma- ja Kolsi-Mäkelä kokoelmien tietoja. Näyttelysuunnittelun yhteydessä tallennettiin Vuorelma-yritykseen, sen myymiin ja valmistamiin tuotteisiin esineisiin liittyviä muistoja. Muistojen mukana saatiin muutamia esine- ja valokuvalahjoituksia. Lainatut valokuvat skannattiin museon kokoelmiin.

Vuorelmaan liittyneitä muistoja ja tuotteita meille ovat antaneet muun muassa seuraavat henkilöt:

Anne Dölling
 Marja Aronen-Dölling
 Eija Harjula
 Elli Hiekkänen
 Kaisa Huovila
 Minna Ijäs
 Anu Juurakko
 Pirjo Koponen
 Leena Korhonen
 Raija Helena Korpelainen
 Leena Kuivanen
 Pekka Kustula
 Tanja Laaksonen
 Arja Murtamo
 Anita Pehkonen
 Sari Perhonen-Pirttiniemi
 Eila Rokkila
 Paula Soukka
 Aila Tapio
 Eva Valve
 Taru Vartiainen
 Pirjo Virtanen
 Ritva Vaherva

Kiitämme kaikkia muistojaan meille kertoneita, sekä arkistoaineistoa, valokuvia ja esineitä lahjoittaneita henkilöitä.

Monien näyttelyssä olleiden tekstiilien luonnokset tai piirustukset löytyivät museon arkistosta. Valmiiden töiden, suunnitelmien ja kudontaohjeiden avulla muun muassa opiskelija- ja koululaisryhmille oli mahdollista kertoa taidetekstiilien valmistusprosessista aina suunnittelusta toteutukseen ja markkinointiin saakka.

Vuorelma 100 -näyttelyyn liittyi luentosarja, joka valotti Vuorelma Oy:n toiminnan eri puolia. Kansallispuvun syntymäpäivän yhteydessä 10.10.2009 Tiina Heinonen luennoi Keski-Suomen naisen kansallispuvun historiasta oman pro gradu työnsä pohjalta (90 kuulijaa). 28.10.2009 Riitta Latvala-Erkkilä kertoi omasta tekstiilien suunnittelutyöstään Helmi Vuorelma Oy:tä esimerkkinä käyttäen otsikolla, Neitolinnusta kanavamaisemiin. Käytännön suunnittelutyön eri vaiheet kiinnostivat laajan yleisön ohella alan opiskelijoita (49 kuulijaa). 11.11.2009 Helmi Vuorelman pojantytär Kristiina Vuorelma-Aho kertoi isoäidistään otsikolla Helmi Vuorelma - urauurtava naisryttäjä 1900-luvun alussa (52 kuulijaa).

Erillisenä ryhmänä mainittakoon, että Vuorelma -yrityksen entisistä työntekijöistä ja eläkeläisistä koostuva ryhmä tutustui näyttelyyn 29.10.2009. Matkan järjesti Vuorelma Osakeyhtiö. Mukana oli myös Helmi Vuorelman poika ja entinen yrityksen toimitusjohtaja Esko Vuorelma

(85 v.). Esillä olleet kuvat, arkistoaineisto ja tekstiilit kirvoittivat ryhmältä monia yrityksen historiaan liittyviä muisteloita.

Alueellinen dokumentointi ja tallennus - Poron jäljillä -hanke ja kiertonäyttely

Pohjois-Suomen käsityöläisyyden dokumentoimiseen keskittyvä Poron jäljillä -hanke alkoi vuonna 2005 Opetusministeriön harkinnanvaraisen rahoituksen turvin. Lapin liiton joulukuussa 2006 myöntämä vuoden ESR -rahoitus mahdollisti Poron jäljillä -kiertonäyttelyn ja www-sivuston toteutuksen ja tallennustyön jatkamisen. ESR-rahoitus päättyi 31.12.2007.

Hankkeen päättymisestä ja Poron jäljillä -näyttelyn ja www-sivuston tilanteesta raportoitiin Lapin liitolle toukokuussa 2008. Hankkeen myötä valmistunut ja Jyväskylässä kesällä 2007 esillä ollut Poron jäljillä -näyttely oli esillä vuosina 2007-2009 Rovaniemellä Lapin maakuntamuseossa Arktikumissa sekä Tornionlaakson maakuntamuseossa Torniossa. Vuonna 2009 Poron jäljillä -näyttely oli esillä Pohjois-Pohjanmaan museossa Oulussa, Kuopion luonnontieteellisessä museossa ja Kierikkikeskuksessa Yli-lissä.

Hankkeen aikana kootun materiaalin luettelointia on jatkettu vuoden 2009 aikana. Internet-sivuja on täydennetty vuoden 2009 aikana. Materiaalin tallennustyötä jatketaan edelleen.

Museologia-yhteistyö

Museologian perusopintoja suorittavat opiskelijat tekevät vuosittain opintoihin liittyviä nykytallennustöitä Jyväskylän museoille. Myös vuonna 2009 museologit kartuttivat Suomen käsityön museon tietoutta käsityön eri ilmiöistä ja osa-alueista.

Keväällä 2009 tallennusprojektinsa sai valmiiksi kuusi ryhmää. Tallennusprojekteja tehtiin seuraavista aiheista: Muru luomupuuvillainen lastenvaatemallisto, Helbe Pajari ja Paratiisipaita-mallisto, petäjävetinen käsityön monitoimitaitaja Risto Höylä, askartelukaupat vuonna 2009 - esimerkkinä Pieksämäkeläinen askarteluliike, Jyväskylän Taitokeskuksen uudet tilat ja toiminnot ja Jyvälän kansalaisopiston kansallispukujen vuokraustoiminta.

Juuri ennen joulua 2009 uudet ryhmät aloittivat nykytallennusprojektinsa Suomen käsityön museoon. Viime vuosina moni nykytallennustyönsä Suomen käsityön museolle tehneistä museologeista on tullut myös tekemään opintoihin kuuluvan harjoittelujakson museoon. Yhteistyö museologian oppiaineen opiskelijoiden kanssa on ollut tärkeää museon toimintojen kannalta.

Muuta

Museo aloitti vuonna 2013 Käsi- ja taideteollisuusliiton kanssa yhteistyössä toteutettavan juhlanäyttelyn suunnittelun. Näyttelyssä tullaan esittelemään eri alueilla toimivia ajankohtaisia ja laadukkaita käsityöläisiä. Liiton historiikki osuus liiton toiminnasta tullaan esittelemään Internetissä.

Julkaisut

Uudet painokset otettiin seuraavista museon julkaisuista: Jälkiväristyksiä, Aikamatka käsityöhön sekä Muurahaisen polkuja ja harakanvarpaita.

9. VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Museon medianäkyvyys

Vuosien aikana on yleisöä ja medioita auditoitu eli kysely palautetta museon viestinnästä. Yleisö kokee tiedotuksen toisaalta riittävänä ja toisaalta riittämättömänä. Riittävänä sitä pitävät sellaiset ihmiset jotka tuntevat museon ja ovat esimerkiksi kutsuvieraslistoilla. Ne, jotka kuulevat museosta ensimmäisen kerran (esimerkiksi messuilla), pitävät tiedotusta riittämättömänä. Valtakunnalliseen näkyvyyteen on siis panostettava tulevaisuudessakin. Viestimiltä saadun palautteen mukaan museon tiedotus medioiden suuntaan on riittävää, luotettavaa, kiinnostavaa ja asiallista.

Käsityön museon medianäkyvyys oli hyvää vuoden 2009 aikana. Museolla järjestettiin yhteensä 10 mediatapaamista koskien vaihtuvia näyttelyitä. Käsityön museon näyttelyaiheet menevät hyvin läpi viestimissä. Näyttelyt huomioidaan poikkeuksetta Keskisuomalaisessa ja paikallislehdissä. Näyttelyistä Lentämisen ihme herätti lehdistön huomiota monin eri tavoin myös valtakunnallisesti. Yhteisprojektin tiedotuksesta vastasivat suurimmaksi osaksi taidemuseo ja käsityön museo. Erittäin hyvin viestimissä menivät läpi myös Arabia 135 – ja Vuorelma 100 -näyttelyt. Arabia kiinnosti suuresti tavallista yleisöä. Sen markkinointiin käytettiin lisäksi kävelykadun yllä olevaa banderollia, radiomainontaa ja lehtimainoksia. Lehti-ilmoituksia käytettiin Keskisuomalaisessa lisäksi Käsityöläisten Joulutorin ja lokakuisen kansallispuvun syntymäpäivän markkinointiin Keskisuomalaisessa.

Yhteistyökumppanit

Uudeksi yhteistyökumppaniksi viestinnässä saatiin Veikkaus. He lupaavat asiakasetunaan keskiviikkoisin vapaan sisäänpääsyn museoon ja esittelevät museota omilla nettisivuillaan. Museo kertoo edusta myös nettisivuillaan Veikkauksen logon kera.

Viestinnän keinoja

Vuoden tärkeimmiksi yleisötapahtumiksi nousivat museon syntymäpäivä, kansallispuvun syntymäpäivä ja käsityöläisten joulutori. Käsityöläisten joulutorilla vieraili 7300 kiinnostunutta.

Uusi Aaltoja! –lehti ilmestyi elokuussa ja marraskuun lopussa ja jaettiin joka kotiin uuden Jyväskylän alueella, Muuramessa, Äänekoskella ja Laukaassa. Jyväskylän kaupungin toimijoiden julkaiseman kulttuurin tiedotuslehden tunnettuus on kasvanut vuosi vuodelta ja lehdestä saatu palaute on ollut positiivista. Lehti jaetaan valtakunnallisesti kulttuurin ja marraskuun 2009 Lupa olla isä –teemanumeroa pidettiin erityisen onnistuneena. Kaupungin kulttuuritoimijoiden yhteistä julkaisua kehitetään edelleen. Käsityön museon vastuulla on ollut museoiden tietojen kokoaminen.

Matkailun kohderyhmiä tavoitettiin jokavuotisella matkailun väen kevätinfolla ja olemalla mukana Jyväskylän Seudun Matkailun seutuesitteissä ja Ryhmämatkaoppaassa.

Alkuvuodesta hankittiin museon Kauppakadun puoleiseen julkisivuun valomainostaulu, jossa voidaan mainostaa museon ajankohtaisia näyttelyjä ja tapahtumia.

Marraskuisille Tampereen kädentaidot -messuille ei osallistuttu tänä vuonna.

Museon graafinen ilme on uusiutunut suunnittelija Jonas Hakaniemen toimesta ja uusi ilme näkyy logo mukaan lukien museon nettisivuilla, julkisivussa, museon opastetauluissa, käyntikorteissa, kirjekuorissa ja museon kausiesitteessä. Uudistusta odottavat vielä museon yleisesite kieliversioineen. Materiaali olisi pitänyt joka tapauksessa uusina keväällä tapahtuneen puhelinnumerouudistuksen myötä, joten nyt oli hyvä sauma uusiksi kaikki graafiset tuotteet. Graafisten tuotteiden uusiminen on osa museon palvelumuotoiluprosessia.

Museon kausiesite ilmestyi poikkeuksellisesti kerran ja esitteet jaettiin sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Museon nuorisolle suunnattu yleisesite uusittiin ja jaettiin kouluihin ja kirjastoihin.

10. MUSEO JA YLEISÖ

Museo oli avoinna vuoden 2009 aikana 305 päivänä yhteensä 2127,5 tuntia. Näyttelytilat olivat avoinna ti – su kello 11.00 - 18.00, poikkeuksia juhlapäivinä. Museon käsikirjasto ja tietokannat olivat käytettävissä ma - pe kello 8.30 – 15.30.

Aikuisten pääsymaksu oli 5 euroa. Ilmainen sisäänpääsy oli alle 18-vuotiailla ja alan opiskelijoilla sekä perjantaisin kaikilla. Ilmaiseksi museoon pääsi sisään myös seuraavina päivinä: Ystävänäpäivä 14.2., Jyväskylän päivänä 22.3., Yläkaupungin yön aikana 16.5, Kansainvälinen museopäivä 17.5., Kulttuurisuunnistuspäivänä 6.9., Kansallispuvun syntymäpäivänä 10.10. sekä käsityöläisten joulutorin aikana 12.–13.12. Kaikille koululaisille ja opiskelijoille vapaa pääsy oli myös 6.-9.10., jolloin Opetusministeriö vietti 200-vuotisjuhliansa. Ilmaisia museon tapahtumia olivat myös avajaiset, yleisöopastukset, työnäytökset, eriaiheiset esitelmät ja luennot.

Museon näyttelyihin ja tapahtumiin tutustui 37 919 kävijää. Suurimman osan kävijöistä muodosti ilmaiskävijät (maksaneita 2679 henkilöä, ilmaiskävijöitä 35240 henkilöä). Museossa opastettiin vuoden aikana 120 ryhmää (yhteensä museossa kävi 271 ryhmää) ja vastattiin yhteensä 601 tietopalvelukysymykseen. Tietoja museon toiminnasta sekä yleensä käsityöstä ja käsitteollisuudesta asiakkaat saivat perusnäyttelyn ja käsikirjaston tietokoneilta sekä museon monipuolisilta verkkosivuilta.

Museon verkkosivuilla kävi vuoden aikana 47 420 kävijää. Ulkomailta eniten sivuilla oli kävijöitä mm. Yhdysvalloista, Ruotsista, Englannista, Virossa, Saksasta, Venäjältä ja Englannista. Internetin kautta museon tietokannoista haki tietoa noin 6 400 tiedonhakijaa osoitteesta: <http://www.craftmuseum.fi>.

Vuoden 2009 aikana järjestettiin 36 yleisötapahtumaa. Museon diasarjoja lainattiin 2 kertaa. Lainattavia diasarjoja on yhteensä 47, videonauhoja 11 kappaletta ja lainattavia kiertonäytteilyitä 4 kappaletta.

Isot vaihtuvat näyttely kävijämäärineen vuonna 2009:

Ilmarisen perilliset. Taideseipät 30 vuotta 20.12.2008- 8.3.2009:

- Maksaneet 395, ilmaiset 4266, yhteensä 4661

Ite lennossa 19.3.- 24.5.:

- Maksaneet 377, ilmaiset 7742, yhteensä 8119

Arabia 135 11.6.- 13.9.:

- Maksaneet 1432, ilmaiset 7409, yhteensä 8841

Helmi Vuorelma Oy 100 vuotta 1.10.- 5.12.:

- Maksaneet 352, ilmaiset 5676, yhteensä 6028

11. TAPAHTUMAT

Avajaiset	7 kpl	527 osallistujaa
Työnäytökset	1 kpl	29 kävijää
Luentoja	7 kpl	319 kävijää
"Avoimet" työpajat	5 kpl	69 osallistujaa
Ilmaisia yleisöopastuksia	3 kpl	47 osallistujaa

Museon yleisötilaisuuksissa kävi vuonna 2009 yhteensä 13 641 kävijää.

Paljon kävijöitä keränneitä tapahtumia:

Käsityön rompetori 27.3.	971 kävijää
Yläkaupungin yö 16.5.	1693 kävijää
Museon syntymäpäivä 12.6.	816 kävijää
Kulttuurisuunnistus 6.9.	289 kävijää
Kansallispuvun syntymäpäivä 10.10.	740 kävijää
Käsityöläisten joulutori 12.-13.12.	7372 kävijää

12. MUSEOKAUPPA

Museokauppa tarjosi museovieraille aiempien vuosien tapaan laadukkaita suomalaisia käsityö- ja designtuotteita sekä alan kirjallisuutta. Iso osa Museokaupan myynnistä vuonna 2009 koostui erilaisista koruista, eritoten mainittakoon Äänekoskelaisen Mervi Porrassalmen Haarukka-korut, joista kaikki (rannekoru, sormus ja riipus) löytyvät vuoden 2009 myyntitilaston kärkipäästä. Muista erinomaisesti myyneistä tuotteista mainittakoon edellisten vuosien tapaan museon omat rintamerkit, Tikkurituotteet poronmokka tuotteet, Aama- tekstiilipajan kangaskassit, Bia Hasselin keraamiset enkelimekot sekä TitiMadamin eläinaiheiset korut.

Museokaupan tuotteiden tuottajien määrä pysyi ennallaan, noin sadassa kappaleessa. Näistä pääosa oli edelleen myyntitiltoimittajia.

Kirjojen myynnin osuus väheni Museokaupan kokonaisymyynnistä verrattuna aikaisempiin vuosiin, tosin oma julkaisu Ryijy esillä löytyy edelleen myyntitilaston kärjestä. Myös Arabia

aiheinen kirjallisuus liikkui hienosti Arabia 135 näyttelyn aikana. Seuraavista omista julkaisuista otettiin uudet painokset: Aikamatka käsityöhön, Muurahaisenpolkuja ja harakan varpaita sekä Jälkiväristyksiä.

Sesonkien vaikutus myyntiin, varsinkin joulunaika, oli huomattava.

Museon omien tuotteita, kuten ryijypaketteja ja Ala napista- korunauhapaketteja valmistettiin lisää. Helmi Vuorelma 100 näyttelyn yhteydessä Museokaupan valikoimiin tuli Helmi-malliston kansallispukukankaiset laukut ja napit. Laukut ja napit oli suunnitellut museolehtori Raija Manninen ja laukkujen valmistuksesta vastasi paikallinen tilkkukilta.

Myös museokaupan nettisivut uudistettiin mediataiteilija Päivi Hintsasen kanssa.

Vuoden 2009 kokonaismyynti oli 62 730,77 euroa, joka on samalla tasolla kuin edellisvuoden myynti Museokaupassa.

Bia Hasselin enkelimekkoja. Kuva Päivi Hintsanen

13. HALLINTO

Suomen käsityön museon toiminta perustuu Jyväskylän kaupungin ja opetusministeriön solmimaan sopimukseen, jonka mukaisesti museo toimii Jyväskylän kaupungin kulttuuri- ja nuorisolautakunnan alaisuudessa. Valtiota hallinnossa edustaa opetusministeriön asettama neuvottelukunta.

Suomen käsityön museon neuvottelukuntaan kuuluivat seuraavat henkilöt:

- Professori Janne Vilkuna, puheenjohtaja
- Toiminnanjohtaja Marketta Luutonen, varapuheenjohtaja
- Ylitarkastaja Janne Puhakka
- Kansallispukukonsultti Leena Hokkanen
- Museonjohtaja Marianne Aav
- Vastuualuejohtaja Ari Karimäki
- Kehittämispäällikkö Eija Vähälä
- Neuvottelukunnan sihteerinä toimi museonjohtaja Simo Kotilainen

Neuvottelukunnalla oli vuoden 2010 aikana yksi kokous Jyväskylässä.

14. HENKILÖSTÖ, VAKINAISET:

Ahonen-Kolu Marjo, FM, amanuenssi

Ailio Reija-Riina, HuK, museovalvoja, viikonloppujen ja lomien vuorottaja

Etelämäki Tuula, siivoaja, työnkierto 1.7.-31.12. Keski-Suomen museo

Hagman Juhani, museomestari

Hahl Seija, FM, amanuenssi

Korhonen Laura, FM, amanuenssi (tiedotus)

Kotilainen Simo, FM, museonjohtaja

Manninen Raija, ammattiopettaja, museolehtori

Nikkarikoski Reetta, museoassistentti

Oikari Mikko, FM, intendentti (näyttelyt)

Peni Maria, vaateussuunnittelija, tekstiilikonservaattori, Konservointikeskus

Salmenoja Riitta, FK, amanuenssi (arkistot, kirjasto, tietopalvelu), osa-aikalisä 1.2.-31.12.

Toiviainen Sinikka, toimistos sihteeri

Vesanto Anne, kotiteollisuusohjaaja-suunnittelija, johtava konservaattori, Konservointikeskus

Väisänen Marja Liisa, FM, amanuenssi (kansallispukuneuvonta)

TILAPÄISET:

Aaltonen Juhani, Auvinen Ellinoora, Blomqvist Tuomo, Hakanen Hannele, Hemmilä-Nurmi Anneli, Härkönen Ulla, Itkonen Laura, Järvinen Laura, Lay MiPoint, Lehtonen Susanna, Mäkinen Jussi, Norola Anu, Pohjola Toni, Riikonen Marita, Sarja-Kolu Anne, Savolainen Anna, Saari Pirjo, Sedergren Ilkka, Syrjälahti Antti, Teerimäki Reija, Toom Hilikka, Tuominen Terhi

HARJOITTELIJAT:

Heiskanen Annaleena, Itkonen Laura, Kaijanniemi Kiia, Kauppinen Arja, Lehtikangas Sofia, Lepistö Merja, Mäkinen Sonja, Oksanen Pekka, Pesonen Vilma, Puttonen Jenna, Sarja-Kolu Anne, Savolainen Emilia, Tarnanen Katri, Tuominen Terhi, Valkola Sylvia, Äijänen Liisa

ULKOPUOLISET ASIAANTUNTIJAT:

Auerniitty Mikko, Browne Laura, Granö Veli, Hakaniemi Jonas, Harjula Anssi, Heikkilä Simo, Hintsanen Päivi, Holst Leena, Kankainen Reetta, Leino Tiina, Markkanen Jyrki

KOULUTUS

Vuoden aikana henkilökunta on osallistunut mm. Suomen museoliiton ja Jyväskylän kaupungin järjestämille kursseille.

Keväällä henkilökunta teki opintomatkan Kotkaan Merikeskus Vellamoon, johon tutustuttiin henkilökunnan opastuksella. Matkalla käytiin myös Puuvenekeskuksessa ja tutustuttiin vesipuistoon. Henkilökunnan kevään opintomatka suuntautui Milanoon. Syksyllä tehtiin opintomatka Tampereelle, jossa tutustuttiin mm. Poliisimuseoon, Markku Pirin näyttelyyn ja Vapriikkiin.

15. JÄSENYYDET

ICOM

Jyväskylän museotoimi

Suomen käsityön museo

European Textile Network (ETN)

Suomen museoliitto

Konservointikeskus

IIC - The International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works.

16. TILAT

Salmiranta

Museotoimen uusi yhteinen Kokoelmakeskus valmistui ja otettiin käyttöön syksyllä. Museon puutyöverstaas sekä puu-, metalli- ja lasiesineiden kokoelmat muutettiin uusiin tiloihin syksyn aikana. Kokoelmaesineistön järjestely useiden muuttojen jäljiltä on jatkunut kaikissa säilytystiloissa. Tekstiilikokoelmat on jo aikaisemmin muutettu Salmirantaan Konservointikeskuksen yhteydessä sijaitsevaan tekstiilien säilytystilaan.

Kauppakatu 25

Pohjakerroksessa on perusnäyttely. Katutasossa ovat vaihtuvat näyttelyt, galleria, museokauppa ja Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusyhdistyksen Taito Shop. Toisessa kerroksessa on lisää tilaa vaihtuville näyttelyille, työpaja, museolehtorin ja näyttelyintendentin työhuoneet, luentosali Aikamatka-näyttelyineen sekä Suomen kansallispukukeskuksen neuvontatila ja amanuenssin työhuone sekä kansallispukuesittelyille tarkoitettu Kuja-näyttelytila.

Kilpisenkatu 12

Pohjakerroksessa on sosiaalitulat, museoon tulevan esineistön säilytystilat ja rakennevarasto. Alakerrassa on käsikirjasto, valokuva-arkisto ja tutkimusarkisto sekä työtiloja. Keskikerroksessa on Suomen käsityön museon toimisto ja työtiloja sekä näyttelytila Näytönpaikka. Yläkerrassa on työtiloja, valokuvastudio sekä neuvotteluhuone.

17. TALOUS

Suomen käsityön museo/Suomen kansallispukukeskus/Konservointikeskus käyttömenot ja tulot vuosina 2008-2009 (luvut tuhansina euroina)

KÄYTTÖMENOT	2008	2009
Henkilöstömenot	583.8	617.7
Vuokrat	351.6	377.0
Palvelut, tarvikkeet,		

muut menot	212.1	258.0
------------	-------	-------

KÄYTTÖTULOT**2008****2009**

Valtionosuus	294.6	362.3
Tulot ja harkinnanvaraiset valtion avustukset	280.6	301.1
Menot yhteensä	1147.5	1252.7
Tulot yhteensä	575.2	663.4
Jyväskylän kaupungin osuus	572.3	589.3

TUNNUSLUKUJA

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Kävijät, lkm	32 077	32 581	41 357	37 812	30251	31272	33488
Tapahtumat, lkm	103	117	101	100	95	78	209
Opastukset, lkm	106	210	135	354	152	129	160
Konservointi, kpl	120	115	115	359	86	242	527
Bruttomenot, €/asukas	12,56	11,61	11,55	11,86	11,92	11,89	13,39
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Kävijät, lkm	37362	37 919					
Tapahtumat, lkm	100	36					
Opastukset, lkm	125	120					
Konservointi, kpl	111	635					
Bruttomenot, €/asukas	13,27	9,66					